

Déri Balázs

Az Esztergomi benedikcionále zsolozsma- lekcionáriuma IV.

Pünkösöd nyolcada után (169–220)
(Folytatás)

Déri Balázs (Budapest) zenetudós, klasszika-
filológus, középkorkutató, az ELTE BTK Latin
Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára és
Vallástudományi Központjának igazgatója.

212. (Pent/D19) a: Deus ... contra-
ctos interioris hominis nervos solvat peccatorum retinaculis b: ...,
et genua debilia roboret, ut, currentes in via Dei, non lacescat. ... c:
Quatenus ab eo a peccatis relaxati sic pedibus vestris **gressus rectos** fa-
ciatis, ut, **nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes, arcam Domini**
Betsamis, hoc est, ad eum, qui in **sole** tabernaculum suum posuit, **recto**
itinere deferatis. ...

GREG., Hom. 37. (Fab et Seb) c. 4. (PL 76,1276C): ... cum ... **arca Domini**
ad terram Israelitarum rediret, „Ibant ... vaccae per viam, quae
ducit **Bethsames**, ... et non **declinabant neque ad dexteram, neque ad**
sinistram”. (1Rg 6,12) ... (1276D) ... non **declinant a recto itinere**, qui
Arcam Dei portant in mente. ... **Beth-sames** ... dicitur domus **solis**; et
Propheta ait: „Vobis autem, qui timetis Do(1277A)minum, orietur **sol**
iustitiae”. (Mal 4,2) Si ergo ad aeterni **solis** habitationem tendimus,
dignum ... est, ut vaccae Dei ... ab **itinere** non deflectunt **gressus**.

A 19. vasárnapra írt saját benedikció a) része egyértelműen a nap evangéliumi
szakaszához kapcsolódik (Mt 9,1–8: *Ascendens Iesus in naviculam*, az inasza-
kadtt meggyógyítása, cf. 164, L 5,17–26). A helyes (egyenes vonalú) mozgás
gondolatához a szerző több helyről vesz és köt össze bibliai szövegeket. Így
(csak a fentebb idézett szövegrészletekhez) a *peccatorum retinaculis* szerkezet
Ps 140,10 visszhangja: *cadent in reti(n)aculo eius peccatores*, a b) szakasz pedig Is
35,3-é: *genua debilia roborate*; a c) részhez pedig H 12,13: *gressus rectos facite*
pedibus. De hogyan kerül ide az az ótestamentumi történet, hogy a filiszteu-
soktól visszatérő frigyládát a tehenek egyenes úton vitték Bethsames felé?
„Csak úgy” eszébe jutott a szerzőnek — pl. a pünkösöd után induló HistReg
első hetéről? És akkor melyik kommentárból származik a helynév ‘nap háza’
etimológiája (בֵּית שֶׁמֶשׁ = *domus solis*)?

A pontos háttérszöveg megtalálható Szent Gergely pápa 37. homíliájában
(a Krisztus követéséről szóló L 14,25–33 perikópához), amelyet Szent Sebes-
tyén bazilikájában, a szent ünnepén mondott el. Gergely idézi a történetet, és
Bethsames etimológiáját is megadja. Kézenfekvő tehát e szöveg forrásvolta, és
az is eléggé valószínű, hogy miért is idézhette az imaszerző!

Az idézet nem származhat a nap patrisztikus olvasmányából: magát a történetet a pünkösdi időszak elején olvasták, a Királyok könyvei valamely kommentárjából itt, az egyházi év vége felé tehát nem származhat a jelzett szöveg, legföljebb más kontextusban idézhetnék föl a frigyláda történetét — de nem található meg a nap szövegei közt: a Makkabeus-história idejére eső 19. vasárnaphoz könyveinkben egy Ágoston-szermó (Sermo 60. de Script.) s egy, a béna meggyógyításáról szóló Chrysologus Péter-homília (Sermo 50. = Max. Taur. Hom. 108.) található. Ezeket olvashatták a XI. században is. Úgy tűnik, hogy imaszerzőnk az utóbbit nem találta eléggé érdekesnek.

Másra kell gondolnunk! Mint a következő tételnél kiderül, a 20. vasárnap az imaszerző, ahogy várható is, Gergely 38. homíliáját használta föl, nyilván mert a legtermészetesebben „az volt soron”. A Szent Kelemen-bazilikában tartott beszéd textusa ugyanis a 20. vasárnap szokott evangéliuma (Mt 22,1–14). Nem kell feltételeznünk azt, hogy az előző vasárnap a rendes Mt 9,1–8 evangélium helyett a Sebestyén-napi Gergely-homília textusát, L 14,25–33-at olvasták volna. Hanem? Mint már annyiszor bizonyos lett a korábbi elemzésekben, szerzőnk előtt nem breviáriumszerűen kivonatolt lectionarium feküdt, hanem teljes könyvek. Amikor tehát a 20. vasárnaphoz „hozzaolvasta” a 38. homíliát, egyszerűen előbbre lapozhatott, és akár utólag, az ízlésének „lapos” Arany-szavú Péter-homília helyett a 37. homília érdekes történetében fölismerte az állatok egyenes lépéseinek „illeszkedését” a béna ember gyógyulástörténetéhez, és ráadásul ott volt a Bethsames gazdag jelentéstartalmú etimológiája is!

Még egy fontos mozzanat: szerzőnk a 'domus solis' etimológiát, amelyet Gergely *solis habitationem*-ként is parafrázál, a malakiási prófécia (4,2) szokott Krisztusra értelmezésével is gazdagítva a héber szó értelmét, továbbgondolja, mégpedig úgy, hogy ezek helyett a *qui in sole tabernaculum suum posuit* mondatlalt írja körül Krisztust — márpedig a Ps 18,6-ot Gergely a 38. homília elején idézi! (Bár ez a szövegrészlet, a homília 3. capituluma, lapkiszakadás miatt most nem olvasható, még a XIII. századi breviáriumban is benne lehetett.)

Megrendítő, amint beletekintünk a hajdani író munkamódszerébe. És fontos megállapításokat tehetünk arról az értelmezői közösségről is, amelynek körében ezeket az imákat megalkotta, s amelynek legalábbis az első elhangzáskor szánta őket. Ha nem arra gondolunk, hogy valamiféle magamutogató rejtélyeskedés gesztusával, különös, lényegében fölfejtethetetlen intertextuális utalásokkal, egymástól távoli, nehéz bibliai helyek egybemarkolásával akarta telezsúfolni az imákat, akkor a legkézenfekvőbb az a föltételezés, hogy ezek olyan saját prédikációk, legalábbis exhortációk összefoglalásai, amelyekben mindezek az utalások, bibliai helyek szabályos kifejtést kaptak.

Egyben az is egyértelmű, hogy enélkül a szükségszerűen szoros kapcsolatban levő értelmező közösség nélkül e szövegek „használatlanokká” váltak.

Végül: anélkül, hogy a szerzőség kérdésében a legcsekélyebb mértékben állást foglalnék, ez a merész, csapongónak tetsző Biblia-kezelés nekem egyetlen XI. századi latin munkában ragadható meg: ez pedig Gellért *Deliberatio*-ja.

214. (Pent/D20) a: Deus ... vos ... per **baptismi** gratiam ad **nuptias** Filii sui et **Ecclesiae** dignatus est vocare. ...

GREG., Hom. 38. (Pent/D20) c. 1. (PL 76,1282C): ... per **nuptias** praesens **Ecclesia** ... designatur ... (1287B) ... 9: ... iam ... **nuptiarum** domum, id est sanctam **Ecclesiam** intrastis ... (1287B) ... Si ... vestem nuptialem **baptisma** vel fidem dicimus, quis sine **baptismate** et fide has **nuptias** intravit?

A 20. vasárnap evangéliumi szakasza Mt 22,1–14 (*Simile ... homini regi qui fecit nuptias filio suo*). A *vestis nuptialis* = *baptisma* értelmezés jóval a XIII. századi breviáriumban felolvasott VII–IX. lekcio után van, de a XI. században nem csak az ima szerzője, hanem akár a közösség is olvashatta, halhatta; s elég lehetett a prédikációban vagy exhortációban való felhasználása is.

216. (Pent/D21) b: Ut bonus ... **medicus**, qui diversa in vobis scit spiritualium morborum **genera**, diversa ... provideat **medicamenta**, ne de praecipiti **languore** criminum in mortem corruatis animarum.

GREG., Hom. in Ezech. 2. (Pent/D21) c. 9. (PL 76,800A): ... ut humanum **genus** a suo **languore** sanaret, tunc magna apparuit potentia **medici**, cum **languor** crevit aegroti.

A nap evangéliumi szakasza gyógyítástörténet (J 4,46–53: *Erat quidam regulus*). A matutínium Ezékiás-szakaszáról (1,1–) vett Gergely-beszédben a fent idézett mondat tartalmi összefüggése az evangéliumi szakasszal bizonyára föltűnt az ima szerzőjének is. (Már valamivel a XIII. századi breviáriumban felolvasott szakaszok utánra esik, de korábban olvashatták.)

220. (Pent/D23) a: ... ut, ... quae Dei sunt, ipso Deo vestro **competenter reddatis**. ... b: Et, qui **imaginem** Caesari datis in servitute[m], **imaginem Dei** immaculatam reddatis ...

BEDA, Hom. In Ev. Lucae 19. (Pent/D23) (PL 94,307D): (Iesus) interrogat, ut ad sermonem eorum **competenter respondeat**. ... (308A) ... denarius signatur regis **imagine**. Homo enim factus est ad **imaginem** et similitudinem **Dei** (Gn 1,27) ...

A vasárnap evangéliumi szakasza az adópénzről szóló perikópa (Mt 22,15–21: *Abeuntes pharisaei*; ld. még 21: *reddite ergo ... quae sunt Dei, Deo*). Kétségkívül Bedánál megvan az *imago nummi* — *imago Dei* összekapcsolása, de ennél feltűnőbb lehet a ritka *competenter* szó, mely a hazai imában Beda visszhangja lehet. (Még a BrevStr-ben is benne van: lc VIII–IX.)

Sanctorale és függelék (223–286)

A továbbiakban egyetlen imához vélek esetlegesen fölfedezhetni idézet forrásául patrisztikus beszédet. Bár későbbi breviáriumainkban Torinói Maximus 68. homíliájából vannak a lekciónok, a XI. században esetleg együtt „kezelték” ezt a többi, azonos témájú Maximus-beszéddel:¹

230. (Petr. et Paul.) b: ... qui ... in Petro **potentiam**, in Paulo admirabilem **sapientiam** voluit redundare (cf. Prv 18,4: torrens redundans fons sapientiae), omnes vos et in Pauli **magisterio salubriter erudiat**, et in Petri speciali **potentia** a peccatorum nexibus **potenter** absolvat.

MAX. TAUR., Hom. 72. (Petr. et Paul.) (PL 57,403D): Paulo ... **magisterium** ecclesiasticae institutionis iniunxit (Dominus); scilicet ut quos iste **erudierit** ad **salutem**, ille suscipiat ad quietem; ... (404A) ... Ambo igitur claves a Domino perceperunt, scientiae iste, ille **potentiae**; ... sunt enim scientiae thesauri, sicut scriptum est, „In quo sunt omnes thesauri **sapientiae** et scientiae absconditi”. (Kol 2,3)

Összegzés

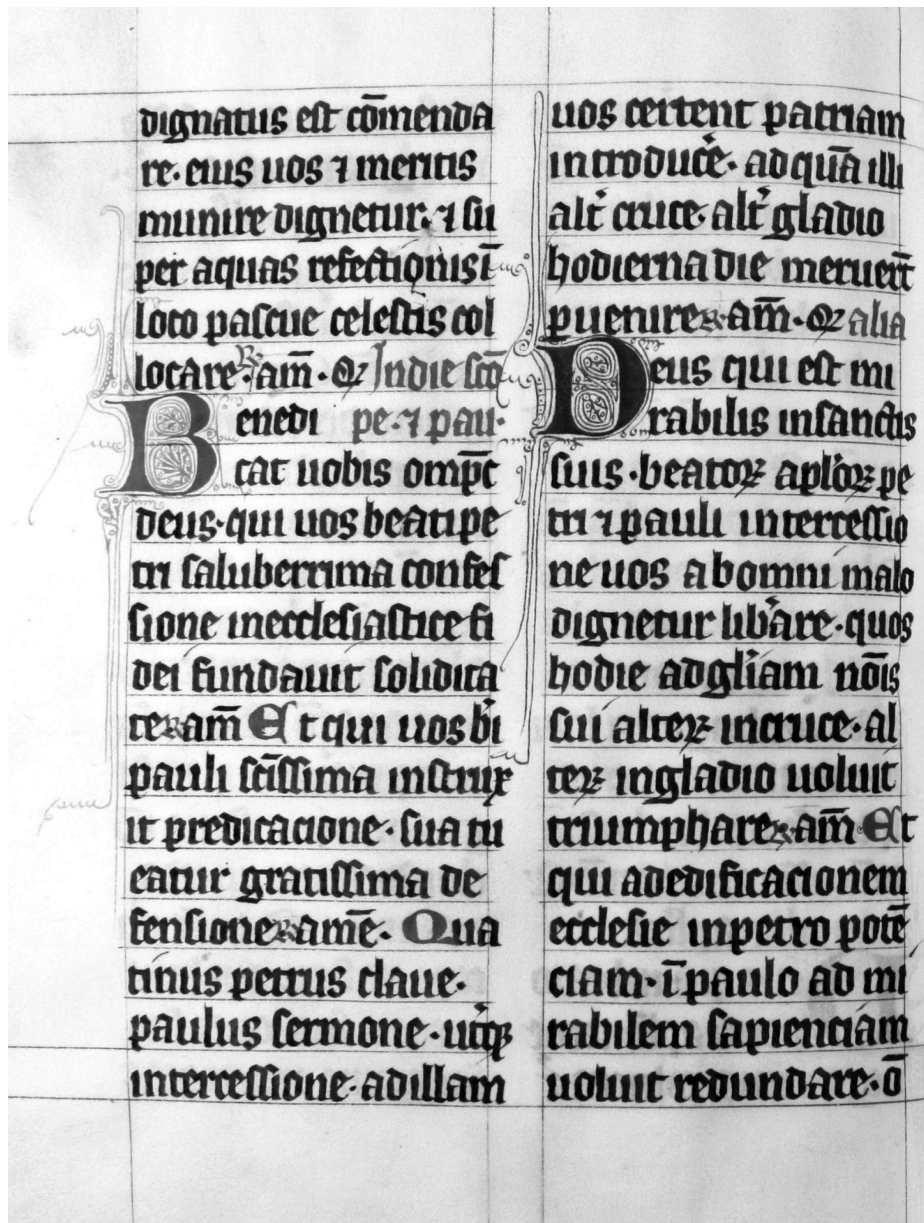
Az alábbi táblázat a sorozat négy részének² summázata. A táblázat alapját Földváry Miklós István tanulmányának melléklete jelenti; itt jelölésrendszerét is lényegében átvettem.³ A liturgikus napot a szövegforrásnál csak akkor jelölöm, ha eltér a hármassáldásától. Azon szermók és homíliák, melyek azonos napon, azonos liturgikus helyzetben képezik az adott benedikció intertextuális hátterét, félkövérrel vannak kiemelve az ABC források oszlopában.

A részletes kifejtés a korábbi részekben található, itt csak a gyors áttekintést kívántam elérni annak belátásához, hogy a *Benedictionale Strigoniense* mögött levő lekciónáriumi anyag megegyezik a későbbi esztergomi lekciónáriumokkal mindazon helyeken, ahol patrisztikus homíliaanyag az imák háttere. (A látszólagos eltérések indoklása a tanulmányokban található.) Ezzel a XI. századi hazai lekciónárium összeállítása is valószínűsíthető: semmi nem szól az ellen, hogy a legkorábbi esztergomi lekciónárium —lényegében— megegyezett azzal, amelyet a XIII. századiaktól kezdve a XV–XVI. századi nyomtatott breviáriumokban találunk, csak bővebb, nem kivonatolt lehetett.

¹ Az ünnephez tartozó (1,16-os) Beda-homíliát a 67. áldásnál, először Cathedra Petri februári ünnepére használta föl (a júniusi ünnepen arra utal vissza), ld. Déri Balázs: „Az Esztergomi benedikcionále zsolozsmalekciónáriuma I.”, *Magyar Egyházzene* XXI (2013/2014) 389., 23. jz.

² „Az Esztergomi benedikcionále zsolozsmalekciónáriuma I.”, *Magyar Egyházzene* XXI (2013/2014) 377–390: BenStr 1–80; „Az Esztergomi benedikcionále zsolozsmalekciónáriuma II.”, *uo.* XXII (2014/2015) 3–14: BenStr 85–166; „Az Esztergomi benedikcionále zsolozsmalekciónáriuma III.”, *uo.* 349–360: BenStr 170–208.

³ „A magyarországi zsolozsma-lekciónárium temporáléjának jellegzetességei II.”, *Magyar Egyházzene* XVI (2008/2009) 405–440. A táblázat a 423. oldaltól.

*Benedictionale (Benedictiones, Braunschweig, 1300–1400),
Wolfenbüttel, Landes-Hauptarchiv, MS. VII B 313. 64^v.*

Ben.	Dies	Lectionarium fontium ABC	Fontes <i>Benedictionalis Strigoniensis</i> aliter
2.	Adv/D1	Max. Taur. Hom. 2. A[B]C Ioan. Chrys. Hom. 1. A[B]C	Greg. Hom. in ev. 10. (Ep) ABC Greg. Hom. in ev. 13. (Felix cf) B(!): hitvallókról
8.	Adv/D2	Max. Taur. Hom. 3. A[B]C Greg. Hom. in ev. 1. A[B]C	
10.	Adv/H2/f4		Greg. Hom. in ev. 20. (Adv/H3= QuT/S) ABC
11.	Adv/H2/f6		Beda. Hom. 1,8. (Ioh.ap.) ABC
14.	Adv/D3	Anon. (Aug.?) Sermo 245. De mysterio Trinitatis et incarnationis A Aug. Contra Iud. 11. cf. OR XI. (incipit tantum) C (1–6.) Greg. Hom. in ev. 6. A[B]C	+ Greg. Hom. in ev. 25. (Pasc/ H1/f5) ABC
16.	Adv/H3= QuT/f4	Beda. Hom. 1,1. (Annunt.BMV.) ABC	
17.	Adv/H3= QuT/f6	Beda. Hom. 1,2. (Visit.BMV.) ABC	+ Leo. Serm. 22. (Nat) AB + Aug. Contra Iud. 11. (Adv/ D4) ABC
33., 34.	Oct.Nat (Circ)	cf. Hier. Orig. Translatio 39. Hom. 14. BC ... Beda. Hom. 1,10. ABC	Fulg. Rusp. Serm. 4. (Ep) ABC
37.	Oct.Innoc.mm.	Ioan. Chrys. Hom. 39. BC	Beda. Hom. 1,9. (Innoc. mm.) ABC
39.	Ep	Fulg.Rusp. Sermo 4. ABC Greg. Hom. in ev. 10. ABC	A Fulgentius-beszéd tartalmi háttér
45.	Ep/D1	Leo. Serm 35. (Ep) ABC Beda. Hom. 1,12. (Ep/D1) ABC	
46.	Ep/H1/f4		Beda. Hom. 1,11. (Ep) ABC: Oct.Ep
48.	Ep/D2	Beda. Hom. 1,13. ABC	
51.	Ep/D3	Orig. (Paul. Diac. Hom. 54.) ABC	
54.	Ep/D4	Orig. (Paul. Diac. Hom. 55.) = Beda. Hom. 3,54. ABC	
62.	Agnes.v.	Ambr. (incert.) Epist. 1. A[B]C Greg. Hom. in ev. 12. A[B]C	szorosabb párhuzamok (?): Max. Taur. Serm. 56. (ld. a tanulmány- ban)
66.	Purif.BMV.	<i>Hodiernus dies magnum nobis contulit gaudium („Aug.”)</i> A[B]C Beda. Hom. 1,15. A[B]C	
67.	Cath.Petri	Max. Taur. Hom. 68. A[B]C AC: homilia nincs külön jelölve a <i>Venit Iesus in partes</i> perikópához	Beda. Hom. 2,16. (Petr. et Paul.) A[B]C
73.	D70	Ioan. Chrys. Hom. 60. ABC Greg. Hom. in ev. 19. ABC	

Ben.	Dies	Lectionarium fontium ABC	Fontes <i>Benedictionalis Strigoniensis</i> aliter
76.	D60	Ioan. Chrys. Hom. 62. AB Greg. Hom. in ev. 15. ABC	
79., 80.	D50	Ioan. Chrys. Hom. 65. ABC Greg. Hom. in ev. 2. ABC	
85.	Qu/D1	Leo. Sermo 40. ABC Greg. Hom. in ev. 16. ABC	
107.	Qu/H3/S		Leo. Serm. 31. (Ep) ABC: Ep/f2
108.	Qu/D4	Beda. Hom. 1,21. ABC	
117.	Qu/D5 (in pass.)	Greg. Hom. in ev. 18. ABC	
135.	Pasc/H1/f2	Greg. Hom. in ev. 23. BC	
136.	Pasc/H1/f3	Beda. Hom. 2,2. (Vig.Pasc.) BC: Pasc/H1/f3	Beda. Hom. 2,3. (Pasc/H1/f6) ABC Greg. Hom. in ev. 24. (Pasc/H1/ f4) BC
137.	Pasc/H1/f4	Greg. Hom. in ev. 24. BC	
139.	Pasc/H1/f6	Beda. Hom. 2,3. ABC	+ Greg. Hom. in ev. 21. (Pasc) ABC: Pasc/D1
140.	Pasc/H1/S	Greg. Hom. in ev. 22. ABC	
142.	Pasc/D2	Greg. Hom. in ev. 26. ABC	
143.	Pasc/D3	Greg. Hom. in ev. 14. ABC	
149.	Pasc/D6	Beda. Hom. 2,7. BC	
165.	Pent/S	Anon. (ex Ambr. Expos. ev. Luc. lib. IV. et Beda. In Luc. ev. Expos. lib. II. c. IV.) ABC	
166.	Oct.Pent	Beda. Hom. 2,12 ABC	
170.	Pent/D1	Isid. Appendix ad libros Regum 25 ABC Greg. Hom. in ev. 40. AB	Angel. Lux. Enarr. in libros Regum, I. c. 2. (ld. a következő vasárnapot)
171., 172.	Pent/D2	Angel. Lux. Enarr. in Reg. 17. ABC (172.:) Greg. Hom. in ev. 36. ABC	(171.) Ld. az előbbi (Angel. Lux.)
174.	Pent/D3	Isid. Quaestiones in VT 20. ABC Greg. Hom. in ev. 34. ABC	
181.	Pent/D5	Angel. Lux. Enarr. in Reg. 1. ABC Beda. Hom. 3,5 ABC	
185.	Pent/D7	Rab. Maur. Comm. in Reg. 1. ABC Beda. Hom. 3,6 ABC	
190.	Pent/D10	Beda. Alleg. exp. Prov. 4. = Rab. Maur. Exp. Prov. 4. ABC Greg. Hom. in ev. 39. ABC	
191.			Beda. Hom. 3,13 (Pent/D14) ABC
197.	Pent/D13	Greg. Moralia I. 1. ABC Beda. Hom. 3,106. ABC	

Ben.	Dies	Lectionarium fontium ABC	Fontes <i>Benedictionalis Strigoniensis</i> aliter
199.	Pent/D14	Greg. Moralia VII. 2. (75, 767) ABC Beda. Hom. 3,13 ABC	+ Beda. Hom. 3,11 (Pent/D12) ABC + ? Haymo Halberst., Hom. 126 (Pent/D14) + Greg. Hom. in ev. 34. (Pent/D3) ABC
205.	Pent/D17	Aug. (?) Sermo 389. ABC Beda. Hom. 3,16 ABC	
208.	Pent/H17/S	Greg. Hom. in ev. 31. ABC	
212.	Pent/D19	Aug. Sermo 60. de Script. ABC Petr. Chrys. Sermo 50. = Max. Taur. Hom. 108. ABC	Greg. Hom. in ev. 37. (Fab. et Seb.)
214.	Pent/D20	Aug. Sermo 60. de Script. BC Greg. Hom. in ev. 38. ABC	
220.	Pent/D21	Greg. Hom. in Ezech. 2. ABC Greg. Hom. in ev. 28. ABC	
220.	Pent/D23	Rab. Maur. De videndo Deum 5. ABC Beda. In Ev. Lucae 20. ABC	
230.	Petr. et Paul.	Max. Taur. 68 A[B]C Beda. Hom. 1,16 A[B]C	? Max. Taur. Hom. 72.

A rövidítések magyarázata

Liturgikus helyek | A vasárnapok, illetve hetek a latin liturgiában sorozatként viselkednek, de a sorozat elkezdésének időpontja (impozíciója) hagyományonként változhat. Ettől még a sorozat egyes elemei azonos rendben követik egymást. Így pl. a vízkeresztí idő (Ep) első vasárnapja (D1) mindig az, amelyhez az *In excelso throno* introitus és a 12 éves Jézus perikópája (*Cum factus esset Iesus*) kapcsolódik, tekintet nélkül arra, hogy ez a vízkereszt nyolcadába eső, vagy az azt követő vasárnap. A pünkösti idő (Pent) első vasárnapja (D1) mindig az, amelynek introitusa a *Domine in tua misericordia*, evangéliuma pedig a szegény Lázár története (*Dixit ... Homo quidam erat dives*), függetlenül attól, hogy ez pünkösd nyolcadnapjára, az azt követő vasárnapra, vagy akár az Úrnapja nyolcadát követő vasárnapra esik. A húsvéti idő első vasárnapjának a fönti rendszerben magát húsvétvasárnapot tekintjük.

Források | Az esztergomi szermó- és homíliakészlet legmegbízhatóbb forrása két XIII. századi kézirat, amelyeknek tanúságát —XIV. századi adathiány után néhány XV. századi kézirat, majd a nyomtatott breviáriumok (1480–1558) erősítik meg. A táblázatban A sziglummal a legkorábbi esztergomi breviáriumot (Zágráb, MR 67), B-vel első kottás breviáriumunkat, a prágai Strahovban őrzött *Breviarium notatum Strigoniense*-t, C-vel első nyomtatott breviáriumunkat (Velenice 1480) jelöltük. Ahol ez a három forrás megegyezik, ott nincs okunk kétségbe vonni, hogy tartós és egységes esztergomi hagyományról van szó. (Földvály Miklós István)

vége

uocauit intercedente beato mathia aplo cui
 hodie natale deuoti celebratis. sub scribat
 uos in sorte supne hereditatis. Am
 Et qui cum in apostolatū p̄uicatoris iude
 uoluit subrogare ab omī apostasia & p̄ua
 ricatione uos dignetur liberare. Amen.
 Ut sic in illo suppletus ē duodenarius
 apostolice dignitatis numerus. ita in ur̄a
 adoptione celestis militie denaria pleni
 tudo suppleatur. Amen. LXX. S. VINCENTII

 ORROBOKA Gregem tuum MAR
 turris fortitudinis. qui beatū Vin
 centium prius armasti pectore. post
 sermone. ante decorasti p̄fessione. p̄ funere. A.
 In fundo circum flantibus credulitatis
 spm̄. qui confitenti aderas ne plage face
 rent trepidū. pena fessum. flāma deuictū. A.
 Ut ipso interueniente ac remunerante illa
 luce plebs tua radiet in ecclā. qua leuita
 ses̄ refulsit in carcerali custodia. illa fide

dimicer interia. qua celos uictor martyr in
 trauit cum gloria. Amen. Qd ipse p̄stare
 IN NAT S̄C̄I GREGORII PAPER.
 S AQVO beatus gregorius serico ex
 utus ē & gemmis ut adedificationē
 totius eccle pontificali stola uestiret &
 in fulis eius interuentu induat uos sto
 la totius bonitatis & in nocentie. quā be
 atus ille pat̄ & ipse seruauit. & nobis
 monendo. uiuendo. scribendo. statuit
 commodare. Amen.
 Per fundat uos illo spū & celestis sale sa
 pientie. quo sc̄s iste n̄ solū terre ambitū.
 sed & iā oceanum potuit condire. Am̄
 Quatinus & fidē quā ille asseruit ita fide
 lit̄ teneatis. & in uia iusticie qua p̄cessit
 ut eterne lucis uisione puris excessibz
 uelut intercessor fieri. qui in carne p̄pa
 gano meruit exaudiri. Am̄.
 IN NAT S̄C̄I BENEDICTI ABBATIS.